

рагби лига	58.3
рвање	59
триатлон и модерни пентатлон	60
чирлидинг	61
универзитетски спорт	62
школски спорт	63
пикадо	64
флорбол	65
практично стрељаштво	66
muaay thai	67
кендо	68
обарање руке	69
падел	70

Уставни суд Републике Српске

Уставни суд Републике Српске, на основу члана 115. Устава Републике Српске и члана 40. став 5. и члана 60. став 1. тачка а) Закона о Уставном суду Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 104/11 и 92/12), на сједници одржаној 24. септембра 2025. године, донио је

ОДЛУКУ

Утврђује се да члан 46а. став 3. Кривичног законика Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 64/17, 104/18 - Одлука Уставног суда Републике Српске, 15/21, 89/21, 73/23, 105/24 - Одлука Уставног суда Републике Српске, 19/25 и 31/25) није у сагласности са Уставом Републике Српске.

Образложење

Стефан Мачкић из Бање Луке дао је Уставном суду Републике Српске иницијативу за покретање поступка за оцјењивање уставности члана 46а. став 3. Кривичног законика Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 64/17, 104/18, 15/21, 89/21 и 73/23). У иницијативи се наводи да је оспорена законска одредба супротна члану 10. Устава јер доводи до дискриминације грађана према њиховом материјалном стању, с обзиром на то да предвиђа могућност да се изречена казна затвора у трајању до године дана замијени новчаном казном. На овај начин су, по мишљењу даваоца иницијативе, осуђена лица слабијег имовног стања стављена у неравноправан положај у односу на она имућнија, која су у могућности да откупе казну затвора, и тако не буду лишени слободе по том основу. У иницијативи се, поред тога, указује на повреду чл. 13. и 16. Устава јер, како се наводи, оспореним прописивањем је повријеђено људско достојанство осуђених грађана слабијег материјалног положаја, као и њихово право на једнакост пред законом и једнаку правну заштиту. Накнадно, Дарио Љ. Сандић из Бање Луке је поднио иницијативу за покретање поступка за оцјењивање уставности исте законске одредбе. У овој иницијативи се, такође, износи став да прописивање из члана 46а. став 3. Кривичног законика Републике Српске доводи до дискриминације осуђених лица по основу имовног стања, што није у сагласности са чланом 10. Устава. Поред тога, наводи се да је предметно нормирање супротно гаранцијама из чл. 12, 13. и 14. Устава јер, правећи разлику између осуђених лица доброг и лошијег материјалног стања, фактички ограничава слободу само осуђеним слабијег имовног стања, вријеђа њихово људско достојанство, те истовремено представља понижавајуће поступање према овим лицима. Коначно, давалац иниција-

тиве закључује да је на овај начин оспореним прописивањем нарушено и начело уставности из члана 108. Устава.

Народна скупштина Републике Српске није дала одговор на наводе иницијатива.

С обзиром на то да је у конкретним уставноправним стварима више лица посебним иницијативама тражило да се оцијени уставност исте одредбе Кривичног законика Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 64/17, 104/18 - Одлука Уставног суда Републике Српске, 15/21, 89/21, 73/23, 105/24 - Одлука Уставног суда Републике Српске, 19/25 и 31/25), Суд је, на основу члана 9. ст. 1. и 3. Пословника о раду Уставног суда Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 114/12, 29/13 и 90/14), Рјешењем број: У-77/24, од 30. априла 2025. године, спојио ове иницијативе ради вођења јединственог поступка, припајајући иницијативу број: У-39/25 иницијативи која је евидентирана под бројем: У-77/24.

Оспореним чланом 46а. став 3. Кривичног законика Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 64/17, 104/18 - Одлука Уставног суда Републике Српске, 15/21, 89/21, 73/23, 105/24 - Одлука Уставног суда Републике Српске, 19/25 и 31/25) прописано је: "Изречена казна затвора која не прелази једну годину дана, на захтјев осуђеног ће се замијенити новчаном казном, сходно одредби члана 50. ст. 2. и 3. овог законика."

У поступку оцјењивања уставности оспорене одредбе Кривичног законика Републике Српске, Суд је имао у виду да је Уставом Републике Српске утврђено: да Република уређује и обезбјеђује, између осталог, уставност и законитост и друге односе од интереса за Републику, у складу са Уставом (т. 5. и 18. Амандмана XXXII на Устав Републике Српске, којим је замијењен члан 68. Устава), да се уставно уређење Републике, поред осталог, темељи на владавини права (члан 5. алинеја 4), да су грађани Републике Српске равноправни у слободама, правима и дужностима, једнаки су пред законом и уживају исту правну заштиту без обзира на расу, пол, језик, националну припадност, вјероисповијест, социјално поријекло, рођење, образовање, имовно стање, политичко и друго увјерење, друштвени положај или друго лично својство (члан 10), да се права и слободе зајамчени овим уставом не могу одузети, ни ограничити (члан 48. став 1), да се слободе и права остварују, а дужности испуњавају непосредно на основу Устава, осим када је Уставом предвиђено да се услови за остваривање појединих од њих утврђују законом (члан 49. став 1), да се законом може прописати начин остваривања појединих права и слобода само када је то неопходно за њихово остваривање (члан 49. став 2), те да судови штите људска права и слободе, утврђена права и интересе правних субјеката и зако-

нитост (члан 121. став 3). Према члану 108. став 1. Устава, закони, статuti, други прописи и општи акти морају бити у сагласности са Уставом.

Одредбама Устава на које се такође указује у једној од иницијатива утврђено је: да су слобода и лична безбједност човјека неповредиви и ником се не може одузети или ограничити слобода, осим у случајевима и по поступку који су утврђени законом (члан 12), да су људско достојанство, тјелесни и духовни интегритет неповредиви (члан 13), да нико не може бити подвргнут мучењу, свирепом, нехуманом или понижавајућем поступању или кажњавању (члан 14. став 1), те да свако има право на једнаку заштиту својих права у поступку пред судом или другим државним органом или организацијом (члан 16. став 1).

Сагласно наведеним уставним овлашћењима, а прије свега овлашћењу да уређује остваривање и заштиту људских права и слобода, Народна скупштина Републике Српске донијела је Кривични законик Републике Српске, којим је, у релевантном дијелу, прописано: да се кривичноправне одредбе садржане у овом закону заснивају на Уставу Републике Српске и општепризнатим начелима и нормама међународног права (члан 1. став 1), да је основна функција кривичног законодавства Републике Српске заштита основних права и слобода човјека и других основних индивидуалних и општих вриједности које су установљене уставом и међународним правом (члан 1. став 2), да се ова заштита остварује одређивањем која дјела представљају кривична дјела, прописивањем казни и других кривичних санкција за та дјела и изрицањем тих санкција учиниоцима кривичних дјела у законом утврђеном поступку (члан 1. став 3), да се кривична дјела и кривичне санкције прописују само законом (члан 2. став 1), да казне и друге кривичноправне санкције које се примјењују према учиниоцима кривичних дјела треба да одговарају природи и тежини извршеног кривичног дјела, степену кривичне одговорности, околностима под којима је дјело извршено и личности учиниоца (члан 6), да су кривичне санкције: казне, алтернативне мјере, мјере безбједности и васпитне мјере (члан 41. став 1), да је општа сврха прописивања и изрицања кривичних санкција сузбијање противправних дјела којима се потврђују или угрожавају вриједности заштићене кривичним законодавством (члан 41. став 3), да се учиниоцу кривичног дјела могу изрећи следеће казне: казна дуготрајног затвора, казна затвора, новчана казна и забрана управљања моторним возилом (члан 42), да је у оквиру опште сврхе кривичних санкција сврха кажњавања: спречавање учиниоца да убудуће чини кривична дјела и његово преваспитање, те утицај на друге да не чине кривична дјела и изражавање друштвене осуде за кривично дјело, развијање и јачање одговорности и свијести код грађана о опасности и штетности кривичних дјела и оправданости кажњавања, те неопходности поштовања закона (члан 43), да ће суд учиниоцу кривичног дјела одмјерити казну у границама које су законом прописане за то кривично дјело, имајући у виду сврху кажњавања и узимајући у обзир све околности које утичу да казна буде мања или већа (олакшавајуће и отежавајуће околности), а нарочито: степен кривичне одговорности, побуде из којих је дјело учињено, јачину угрожавања или повреде заштићеног добра, околности под којима је дјело учињено, ранији живот учиниоца, његове личне прилике и његово држање после учињеног кривичног дјела, као и друге околности које су од значаја за одмјеравање казне (члан 52. став 1), да суд може учиниоцу за одређено кривично дјело изрећи казну блажу од прописане или блажу врсту казне само кад то закон изричито прописује (члан 53. став 1), да блажу казну од прописане суд може изрећи и кад закон прописује да се учинилац може ослободити од казне, а суд учиниоца не ослободи од казне (члан 53. став 2), да блажу казну од прописане за одређено кривично дјело суд може изрећи и кад постоје особито олакшавајуће околности, а посебно ако је учинилац у потпуности или у већем дијелу надокнадио штету проузроковану кривичним дјелом или је на други начин отклонио штетне посљедице дјела, те ако на основу таквих околности суд оцијени да се сврха

кажњавања може постићи и таквом блажом казном (члан 53. став 3). Поред осталог, чланом 46а. став 3. овог законика предвиђено је да се, на захтјев осуђеног, изречена казна затвора која не прелази једну годину дана замијени новчаном казном, сходно одредбама члана 50. ст. 2. и 3. овог закона, којима је прописан начин извршења новчане казне.

Узимајући у обзир приказане релевантне одредбе Устава и Законика, Суд је оцијенио да је прописивањем из оспорене норме Кривичног законика Републике Српске дошло до повреде начела владавине права из члана 5. алинеја 4. Устава, које је једно од темељних начела на којима почива уставно уређење Републике Српске. Владавина права, као и принцип правне сигурности, као један од њених основних сегмената, од круцијалног су значаја за функционисање правног поретка и дјелотворност правосуђа. Ово уставно начело, поред осталог, садржи и уставни захтјев да закони морају бити општи и у својим посљедицама извјесни и једнаки за све грађане.

У вези са наведеним, приликом оцјењивања уставности предметне законске одредбе са аспекта члана 5. алинеја 4. Устава, Суд је, прије свега, констатовао да се у конкретном случају ради о императивној законској норми, према којој је поступајући суд, у сваком поједином случају, када лице осуђено на казну затвора до једне године поднесе захтјев, обавезан замијенити утврђену казну затвора новчаном казном. Овакво прописивање, дакле, не оставља диспозицију суду да, зависно од конкретних околности и чињеница у предмету, и, у вези с тим, сходно слободном судијском увјерењу поступајућег судије, одлучи да ли ће усвојити такав захтјев. Према начелу праведности и сразмјерности из члана 6. предметног законика, казне и друге кривичноправне санкције које се примјењују према учиниоцима кривичних дјела треба да одговарају природи и тежини извршеног кривичног дјела, степену кривичне одговорности, околностима под којима је дјело извршено и личности учиниоца. Ради се, дакле, о бројним објективним и субјективним елементима које суд мора узети у обзир приликом одмјеравања казне. Ово начело, међутим, у цијелости губи свој смисао садржином оспорене законске норме, која омогућава да се правоснажна казна затвора замијени новчаном казном, без узимања у обзир елемената из члана 6. Законика, односно само на основу захтјева осуђеног лица.

Када се има у виду садржај оспорене одредбе, те правне посљедице које произлазе из њене примјене, несумњиво је да се предметним нормирањем одступа од цијелокупног концепта кривичног законодавства уређеног позитивном законском регулативом. Одредбама чл. 41. до 51. Кривичног законика Републике Српске уређена су питања кривичних санкција и њихове опште сврхе, врсте казни, сврха кажњавања и услови за изрицање појединих казни. Овај законик, дакле, систематски раздваја казне различите по њиховој правној природи и репресивном дјеловању. Надаље, Суд сматра да је, у вези са наведеним, у конкретном случају битно нагласити значај института сврхе кажњавања, која се према члану 43. овог законика огледа у спречавању учиниоца да убудуће чини кривична дјела и његово преваспитање, у утицају на друге да не чине кривична дјела и изражавању друштвене осуде за кривично дјело, развијању и јачању одговорности и свијести код грађана о опасности и штетности кривичних дјела и оправданости кажњавања, те неопходности поштовања закона. Када се има у виду овако дефинисана сврха кажњавања од стране законодавца, Суд је оцијенио да се у случају замјене казне затвора новчаном казном на начин како је то прописано оспореном нормом доводи у питање реализација индивидуализације казне, односно одредбе предметног законика које дефинишу сврху кажњавања, што је супротно начелу владавине права, јер доводи до правне несигурности и правне неизвјесности у примјени права.

Поред наведеног, евидентно је да се давањем могућности замјене казне затвора новчаном казном мијења изречена правоснажна пресуда донесена у кривичном поступку, те се дерогирају одредбе овог законика које уређују питање ублажавања казне. Наиме, према члану 44. ст. 1,

2. и 5. предметног законика, казна затвора се може изрећи само као главна казна, новчана казна се може изрећи као главна или споредна казна, с тим да се за кривична дјела учињена из користољубља новчана казна може изрећи као споредна казна и кад није прописана законом или кад је прописано да ће се учинилац казнити казном затвора или новчаном казном, а суд као главну казну изрекне казну затвора. Надаље, чланом 53. овог законика прописано је када се учиниоцу може изрећи казна блажа од прописане или блажа врста казне, те су чланом 54. уређене границе ублажавања казне, односно прописано је када постоје услови за ублажавање казне из члана 53. Законика. Према ставу 2. члана 54. Законика, при одлучивању у којој мјери ће казну ублажити према правилима из става 1. овог члана, суд ће посебно узети у обзир најмању и највећу мјеру казне прописане за кривично дјело. Дакле, из наведених законских одредаба јасно произлази да је законодавац предвидио границе ублажавања казне унутар прописаног минимума казне. Имајући у виду начин на који је наведеним законским одредбама уређено питање ублажавања казне, Суд је оцијенио да оспореним прописивањем, према којем суд само на основу захтјева осуђеног лица врши замјену казне затвора новчаном казном, фактички долази до дерогације одредаба члана 54. предметног законика, односно до нарушавања темеља других института предвиђених Кривичним законом Републике Српске. Такво нормирање је, по оцјени Суда, супротно захтјевима правне сигурности и правне извјесности, који су основне правне вриједности и саставне компоненте начела владавине права из члана 5. алинеја 4. Устава.

Поред тога, Суд је оцијенио да оспорено прописивање није у сагласности ни са начелом равноправности и једнакости грађана пред законом из члана 10. Устава, односно да доводи до дискриминације грађана на основу имовинског стања. Наиме, како из предметне законске одредбе произлази, осуђено лице коме је изречена казна затвора у трајању до године дана може суду поднијети захтјев да му се казна затвора замијени новчаном казном, која се извршава сходно одредбама члана 50. ст. 2. и 3. овог законика, којима је прописан начин извршења новчане казне. Како је новчана казна санкција имовинског карактера, оваквим прописивањем су, по оцјени Суда, осуђена лица доброг материјалног стања, која могу платити новчану казну умјесто издржавања казне затвора, стављена у привилегован положај у односу на осуђене који су лошег или слабијег имовинског стања, због чега нису у могућности да траже замјену казне затвора новчаном казном. Оспорена одредба, дакле, доводи до различитог третирања осуђених лица која се налазе у истој правној ситуацији, само по основу имовинског стања, што, по оцјени овог суда, не представља објективан и разуман критеријум за овакво прописивање, те, истовремено, не указује на постојање легитимног циља за овакво разликовање. У вези са наведеним, када се има у виду да казна затвора представља одузимање слободе, а да је новчана казна санкција имовинске природе, Суд је утврдио да су предметним нормирањем нарушене гаранције равноправности, једнакости грађана пред законом и уживања једнаке правне заштите из члана 10. Устава и то по основу имовинског стања осуђеног лица.

Како је у току претходног поступка правно стање потпуно утврђено и прикупљени подаци пружају поуздан основ за одлучивање, Суд је, на основу члана 40. став 5. Закона о Уставном суду Републике Српске, о уставности оспорене законске одредбе одлучио без доношења рјешења о покретању поступка.

На основу Рјешења број: СУ-540/22, од 21. децембра 2022. године, судија Уставног суда Републике Српске проф. др Иванка Марковић се изузима из одлучивања у овом предмету.

На основу изложеног, Суд је одлучио као у изреци ове одлуке.

Ову одлуку Уставни суд је донио у саставу: предсједник Суда мр Церард Селман и судије: Војин Бојанић, Светлана

Брковић, Амор Букић, Златко Куленовић, проф. др Радомир В. Лукић, проф. др Дарко Радић и академик проф. др Снежана Савић.

Број: У-77/24
24. септембра 2025. године
Бањалука

Предсједник
Уставног суда,
Мр Церард Селман, с.р.

ИЗДВОЈЕНО СУПРОТСТАВЉЕНО МИШЉЕЊЕ судије проф. др Радомира В. Лукића у предмету У-77/24

У складу са одредбом из члана 14. став (2) Закона о Уставном суду Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 104/11 и 92/12) о праву судије "да у поступку одлучивања издвоји своје мишљење" и одредбом из члана 31. став 6. Пословника о раду Уставног суда Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 114/12, 29/13 и 90/14) о праву судије на објављивање издвојеног мишљења "у збирци одлука у којој је објављена и одлука о којој је мишљење издвојено" (Суда у Билтену Уставног суда), а на захтјев судије може се објавити и у "Службеном гласнику Републике Српске", издвајај своје мишљење и истовремено захтјева да се оно објави у Билтену Уставног суда Републике Српске у коме ће бити објављена Одлука У-77/24, као и у "Службеном гласнику Републике Српске".

Већина је одлучила да одредба члана 46а. став 3. Кривичног законика Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 19/25 и 31/25) није у сагласности са Уставом Републике Српске. Тачније и конкретније, да није у сагласности са одредбом из алинеје 4. члана 5. и одредбом из члана 10. Устава Републике Српске. Из образложења, мада то није изричито назначено, произилази да је оспорена одредба важећег члана 46а. став 3. Кривичног законика Републике Српске противна оном дијелу начела владавине права, како га схвата већина судија, којим се захтијева да "закони морају да буду општи и у својим последицама извјесни и једнаки за све грађане", како то стоји у образложењу ове одлуке. Другим ријечима. Већина стоји на становишту да оспорена одредба није општа, није по својим последицама извјесна и није једнака за све грађане.

Надаље, већина доводи у везу одредбу важећег члана 46а. став 3. са одредбама из члана 6, чл. 41-51. ("Казне") и чл. 53. и 54. ("Казне") Кривичног законика Републике Српске, утврђујући да оспорена одредба из члана 46а. став 3. Кривичног законика Републике Српске "одступа од cjелокупног концепта кривичног законодавства уређеног позитивном законском регулативом", а посебно одредбу из члана 43. којом је одређена сврха кажњавања у облику генералне и специјалне превенције. Већина сматра да је одступање од одредби из чл. 41-51. "супротно начелу владавине права, јер доводи до правне несигурности и правне неизвјесности у примјени права". Уз то већина сматра да због оспорене одредбе "фактички долази до дерогације одредбе члана 54. предметног законика, односно до нарушавања темеља других института предвиђених Кривичним законом Републике Српске", што је "супротно захтјевима правне сигурности и правне извјесности које су основне правне вриједности и саставне компоненте начела владавине права". На крају већина оцјењује да се оспореном одредбом Кривичног законика Републике Српске крши начело равноправности и једнакости грађана из члана 10. Устава и успоставља неједнакост и неравноправност "осуђених лица која се налазе у истој правној ситуацији, само по основу имовинског стања, што не представља објективан и разуман критеријум за овакво прописивање, те истовремено не указује на постојање легитимног циља за овакво разликовање".

Гласајући против, одлуку нисам подржао, сматрајући да није правилна и да није утемељена на одредбама из члана 115. Устава Републике Српске те одредбама Амандмана XLIII, Амандмана LXXXVIII и Амандмана CIII на Устав Републике Српске, којима је допуњаван члан 115. Устава, а свим њима cjеловито утврђена надлежност Уставног суда

Републике Српске. Наведеним одредбама Устава Републике Српске утврђена је надлежност Уставног суда у тзв. нормативним споровима, односно споровима о уставности и законитости општих правних аката или, како се, истина не потпуно правилно називају у пракси, нормативних правних аката. Ставом 1. члана 115. Устава прописано је да Уставни суд "одлучује о сагласности закона, других прописа и општих аката са Уставом", а ставом 2. истог члана да "одлучује о сагласности прописа и општих аката са законима". При томе се лексичким тумачењем долази до тога да прописи обухватају опште правне акте државних органа и субјеката који врше нормативну дјелатност на основу законом датог јавног овлашћења, а општи правни акти обухватају опште правне акте различитих недржавних облика организовања, тј. различитих удружења и друштвених организација. Устав не овлашћује и не ставља у надлежност Уставног суда Републике Српске оцјењивање међусобне усклађености појединих норми закона, па тако ни међусобне усклађености закона о измјенама и допунама неког закона са изворним или ранијим текстом закона који се управо или мијења или допуњава законом о измјенама и допунама. Устав, дакле, изричито и недвосмислено снабдијева Уставни суд Републике Српске овлашћењем да само оцјењује сагласност закона са Уставом. Оцјена међусобне усклађености законских одредби појединог закона или појединих закона не спада у надлежност Уставног суда Републике Српске и сваки покушај да се оцјењује међусобна усклађеност правних норми исте правне снаге представља прекорачење Уставом утврђене надлежности Уставног суда Републике Српске. Питање о међусобном односу норми и одредби истог закона или међусобном односу норми и одредби различитих закона спада у надлежност редовног судства приликом одлучивања о конкретним и појединачним правним ситуацијама у правом уређеним поступцима. Уз то, постоје општеприхваћене правне максиме којима редовно судство рјешава таква питања. Стога је оцјењивање међусобног односа појединих одредби и норми Кривичног законика Републике Српске заправо узурпирање надлежности редовног судства.

За вођење правне политике надлежан је законодавац, односно у нашем случају Народна скупштина Републике Српске. Законодавни домен нашег законодавца ограничен је само Уставом. Другим ријечима, оцјену цијелисходности доношења и садржаја законских норми врши законодавац, односно Народна скупштина. Оцјену уставности врши Уставни суд. У овом уставном спору ријеч је управо о правој политици, односно о цијелисходности одредбе из става 3. важећег члана 46а. Кривичног законика у окружју политике сузбијања вршења кривичних дјела и извршавања казни лишења слободе, а поготово казни краткотрајног лишења слободе, каква је и лишење слободе у трајању до годину дана, а не о њеној уставности. Дакле, овдје није ријеч о нормативној уставности. Законодавац је оцијенио да је цијелисходно из разлога кривичноправне политике казне затвора у трајању до једне године замјењивати *ex lege* новчаном казном на захтјев осуђеног лица. Није на Уставном суду да оцјењује цијелисходност ове одредбе у контексту законске превенције вршења кривичних дјела и да утврђује да ли она доприноси генералној или специјалној превенцији. То је на законодавцу, односно на Народној скупштини, која политички одговара бирачком тијелу на (наредним) изборима. На редовном судству је да на правилан начин протумачи законске одредбе и да међу њима нађе одговарајући склад. На редовном је судству и да уравнотежи и уједначи судску праксу кроз инстанционо одлучивање виших судова и највишег суда, за што постоје правни механизми утврђени законима. На редовном је судству, а не на Уставном суду Републике Српске, да се бави примјеном права и да рјешава све потешкоће и питања који у процесу примјене права настају.

Уз све то, Устав не забрањује Народној скупштини као законодавцу да законима ствара строго одређене диспозиције и правне норме (категоричке, императивне, когентне, стриктне, перцептивне диспозиције), које садрже забрану

или наредбу, које примјењивача обавезују да их примјени онако како је законодавац изричито и једнозначно прописао. У односу на њих примјењивач може или да их примјени када су испуњени услови из претпоставке/хипотезе такве диспозиције или да одбије да их примјени када ти услови нису испуњени. На другој страни, Устав не обавезује Народну скупштину као законодавца да законима увијек и без изузетка ствара дисјунктивне диспозиције (у облику алтернативних диспозиција, диспозиција које дају власт оцјене цијелисходности, односно власт дискреционе оцјене или диспозитивне диспозиције). Све то је остављено на (пр)оцјену цијелисходности коју врши Народна скупштина и она бира врсту диспозиције у законској норми. Тако је и у овом случају Народна скупштина имала право да вршећи правну политику одабере категоричку диспозицију, а не диспозицију која суду даје дискрециону власт.

Сматрам да овако инвазивна и хиперекстензивна употреба начела владавине права као у овом случају није оправдана, а ни могућа. Владавина права је једно метаправно, тј. метајурдичко начело, које, према широко прихваћеном становишту, обухвата легитимност државне власти, подјелу власти, независност судства, уставност и законитост (начело легалитета), уставна јемства људских и грађанских права и слободу привреде и привредне дјелатности. Сваки од ових елемената владавине права разрађени су до мјере која одговара степену апстрактности уставне норме у самом тексту Устава Републике Српске. Због тога би требало утврдити неусклађеност са конкретнијом одредбом Устава којом се развија неки од елемената начела владавине права, а не са самим начелом. Супротна пракса омогућава заправо судски активизам Уставног суда, који доводи до арбитрарности и проширења надлежности уставног суда мимо његове уставом утврђене надлежности, што је супротно начелу самоограничења Уставног суда и уставног судства уопште. Начело самоограничења уставног суда и уставног судства уопште, па и овог уставног суда, нужно је с обзиром да не постоји контрола његових одлука, осим специфичних случајева самоконтроле (преиспитивање заузетог става), да и да је ријеч о бирократском органу као и да судократија нарушава начело подјеле власти. Свако посезање за овим начелом, начелом владавине права, мимо неке уставне норме којом се то начело развија је, по мом дубоком увјерењу, проблематично и значи да се одлука не може утемељити на некој уставној норми мањег степена апстрактности којом се начело владавине права развија, због чега се залази на клизави терен судског активизма и повреду начела подјеле власти и уставног положаја законодавца. У овом случају на терен правне сигурности и правне извјесности, мада се у одлуци на казује шта се то подразумемијева под правном сигурношћу, а шта под правном извјесношћу, иако је то обавеза Уставног суда, да би јавност могла да разумије његов став, да га подржи или критикује. Овако се не може знати шта је правна сигурност, а шта правна извјесност за већину која је донијела ову одлуку. У једном радикално развијеном ставу на линији схватања већине, свака апстрактна и општа правна норма доводи већ самим тим својим својством до правне несигурности (и правне неизвјесности, ако већина судија сматра да је то појам различит од правне сигурности), а најапстрактније правне норме до потпуне правне несигурности.

За разлику од већине судија који су донијели ову одлуку, сматрам да је оспорена норма општа (јер вриједи за све будуће случајеве у којима ће осуђено лице поднијети захтјев да му се казна затвора у трајању до једне године замјени новчаном казном). Надаље, сматрам да је оспорена норма извјесна (као и свака друга категоричка, односно когентна, стриктна или императивна норма) јер садржи такву диспозицију правне норме да је извјесно да ће суд увијек лицу које је осуђено на казну затвора до једне године замјенити новчаном казном на његов захтјев. Она је такође једнака за све грађане који поднесу такав захтјев.

На крају, сматрам да оспореном одредбом Кривичног законика Републике Српске није повријеђена ни равноправност грађана Републике Српске у слободама, прави-

ма и дужностима, а ни њихова једнакост пред законом у уживању исте правне заштите без обзира на лична својства изричито набројана примјера ради и Уставу и на друга њима слична ненабројана лична својства из члана 10. Устава. Другим ријечима, међу осуђеним лицима се на прави неуставно разликовање утемељено на имовинском стању. Када би то бивало како мисли већина, онда би и давање суду овлашћења да изрекне или казну затвора или новчану казну, односно да одабере да ли ће изрећи казну затвора или новчану казну, дакле лишење слободе или очување личне слободе плаћањем новчане казне, исто тако било облик неоправданог и нелегитимног разликовања оптужених лица с обзиром на њихово имовинско стање. А случајева таквог избора између казне затвора и новчане казне који врши суд су релативно бројни у нашем Кривичном законнику. Наиме, може да се деси да све околности иду у прилог изрицања новчане казне умјесто казне затвора, али да оптужени није имовно способан да плати новчану казну, због чега ће му бити изречена казна затвора. Но, сматрам да ни у једном ни у другом случају не постоји разликовање међу осуђеним лицима с обзиром на њихово имовно стање. Сви грађани се међусобно разликују по свом имовинском стању, а до те разлике долази због бројних околности, међу којима су бројне оне које у доброј мјери зависе од сваког грађанина (радишност, усмјереност, економичност, растрошност, штедљивост, пороци и сл.) и које не могу да буду темељ за недозвољено и нелегитимно разликовање међу осуђеним лицима а грађанима Републике Српске, пошто Устав не намеће Републици Српској обавезу да успостави систем имовинске једнакости својих грађана, због чега она не може да одговара за фактичке имовинске неједнакости. Неравноправност и неједнакост осуђених лица у односу на законом установљено њихово право да захтијевају и добију замјену казне затвора у трајању до једне године новчаном казном постојала би да је законодавац прописао, на примјер, да само лица која имају годишњи приход већи од 100.000 КМ могу да захтијевају и добију замјену казне затвора до једне године новчаном казном, а остали не могу. Тада би била успостављена забрањена разлика међу грађанима – осуђеним лицима, заснована на имовинском стању. То оvdје очигледно није случај и сваки осуђеник, без обзира на његово имовинско стање, има право да захтијева и проиходи замјену затвора новчаном казном. Законодавац не може да учине на фактичке разлике међу људима, па тако ни на оне које се тичу имовинског стања.

Судија
Уставног суда Републике Српске,
Проф. др Радомир В. Лукић, с.р.

Уставни суд Републике Српске, на основу члана 115. Устава Републике Српске и члана 60. став 1. тачка д) Закона о Уставном суду Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 104/11 и 92/12), на сједници одржаној 24. септембра 2025. године, донио је

ОДЛУКУ

Одбија се приједлог за утврђивање неуставности одредбе члана 36а. став 1. тачка 4. Закона о дјечјој заштити (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 114/17, 122/18, 107/19, 119/21, 112/23 и 45/25) у дијелу који гласи “најдуже до навршене 30. године живота дјетета” и “нити остварује право на дневно збрињавање”.

Образложење

Драгана Кљајић из Бањалуке дала је Уставном суду Републике Српске иницијативу за покретање поступка за оцјењивање уставности одредбе члана 36а. став 1. Закона о дјечјој заштити (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 114/17, 122/18, 107/19, 119/21 и 112/23) у дијелу који гласи “најдуже до навршене 30. године живота дјетета” и тачке 4. истог члана у дијелу који гласи “нити остварује право на дневно збрињавање”. У иницијативи се наводи да је оспорена одредба, која прописује право на накнаду родитељу-његоватељу или његоватељу дјетета са сметњама

у развоју, најдуже до навршене 30. године живота дјетета, у супротности са одредбама члана 36. Устава Републике Српске, с обзиром на то да наведена уставна одредба гарантује посебну заштиту малолетницима о којима се родитељи не старају, као и лицима која нису у могућности да се сама старају о себи и заштити својих права и интереса, без обзира на старосну доб тих лица. Даље се наводи да је одредба члана 36а. став 1. тачка 4, која прописује да је услов за остваривање права на накнаду родитељу-његоватељу или његоватељу, да лице са сметњама у развоју не остварује право на дневно збрињавање у складу са законом којим се уређује област социјалне заштите, у супротности са одредбама чл. 36. и 38. Устава Републике Српске, који гарантују право на посебну заштиту, право на школовање по једнаким условима и обавезно основно школовање. У вези са тим, у иницијативи се наводи да се оваквим законским рјешењем права родитеља на остваривање статуса родитеља-његоватеља и права дјетета на дневно збрињавање међусобно искључују, те да родитељи морају да бирају између права на накнаду, с једне стране, и права свог дјетета на дневно збрињавање, које подразумева васпитање и образовање, психосоцијалну рехабилитацију, радну окупацију и остало, са друге стране, чиме се дјечи са сметњама у развоју ускраћује посебна заштита из члана 36. Устава, као и право на школовање под једнаким условима и обавезно основно школовање из члана 38. Устава, а у вези са чим се у иницијативи указује и на одредбе чл. 2. и 6. Закона о основном васпитању и образовању (“Службени гласник Републике Српске”, број 81/22).

Накнадно, удружења грађана “Дјеца свјетлости” из Бањалуке и “Плави балон” из Приједора дала су Уставном суду Републике Српске приједлог за оцјену уставности одредбе члана 36а. став 1. у дијелу који гласи “најдуже до навршене 30. године живота дјетета”. У приједлогу се наводи да је из формулације оспорене законске одредбе видљиво да се ради о дјетету које је потпуно зависно од туђе помоћи, јер је потпуно неспособно да се брине о себи, а из дјететове медицинске документације да је ријеч о 100% физичком оштећењу, дакле о оштећењу које је доживотно и код ког не постоји могућност побољшања, у ком смислу је формулација из оспорене одредбе “најдуже до навршене 30. године живота дјетета” неуставна. У приједлогу се указује на одредбе члана 5. алинеја 1. и члана 10. Устава Републике Српске, те на одредбе чл. 5. и 28. Конвенције о правима особа са инвалидитетом, које гарантују равноправност и недискриминацију и одговарајући животни стандард и заштиту особа са инвалидитетом. У вези са наведеним, предлагачи истичу да је одредба члана 36а. став 1. предметног закона у оспореном дијелу у супротности са чланом 10. Устава Републике Српске јер се ускраћивањем права на накнаду родитељу-његоватељу или његоватељу дјетета са сметњама у развоју, након 30. године живота дјетета, прави разлика унутар једне групе особа са инвалидитетом, на начин да ова лица до 30. године живота имају право на новчану подршку, а након 30. године живота то право више немају, што је по мишљењу предлагача, дискриминаторно и неуставно. У приједлогу се указује и на чињеницу да родитељ-његоватељ, који пружа cjелодневну његу дјетету са 100% инвалидитета, које је потпуно зависно од туђе његе и помоћи, нема могућности да ради и привређује, те му је накнада коју остварује по основу оспорене законске одредбе једини извор примања, због чега се поставља питање на који начин ће тај родитељ да се брине о дјетету са сметњама у развоју и након навршене 30. године живота дјетета ако више нема право на новчану подршку.

Даниела Вишњић из Бањалуке такође је дала Уставном суду Републике Српске иницијативу за покретање поступка за оцјену уставности одредбе члана 36а. став 1. Закона о дјечјој заштити (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 114/17, 122/18, 107/19, 119/21 и 112/23) у дијелу који гласи “најдуже до навршене 30. године живота дјетета”. У иницијативи се наводи да је оспорена законска одредба у супротности са одредбама члана 5. алинеја 1. и члана 10. Устава Републике Српске и са одредбама чл. 5. и 28. Кон-